

De Vlinderstichting in 2004

In dit overzicht treft u voorbeelden aan van het werk dat De Vlinderstichting in 2004 heeft verricht. Ons uitgebreide jaarverslag kunt u vinden op onze website www.vlinderstichting.nl onder de knop 'organisatie'.

Bescherming staat voorop

De Vlinderstichting is de landelijke natuurbeschermingsorganisatie die zich speciaal inzet voor de bescherming van vlinders en libellen. Dat is nodig, want het gaat niet goed met deze dieren. Dagvlinders behoren tot de meest bedreigde diergroepen in ons land. Om te voorkomen dat nog meer soorten uitsterven hebben ze extra aandacht nodig. Bovendien zijn vlinders en libellen bijzondere dieren die - nu nog - zowel in natuurgebieden als dicht bij huis te zien zijn en waar veel mensen plezier aan beleven. De Vlinderstichting geeft bekendheid aan deze diergroepen in het algemeen en de noodzaak tot bescherming in het bijzonder.

Landkaartje

Een grote stap vooruit bij het doorgeven van waarnemingen is de invoermodule 'Landkaartje' die in 2004 in www.vlinderstichting.nl is geïntegreerd. Landkaartje maakt het mogelijk om op eenvoudige wijze vlinder- en libellenwaarnemingen via internet door te geven aan De Vlinderstichting. Het voordeel hiervan voor de waarnemers is dat het doorgeven makkelijker en minder tijdrovend is geworden. Zelfs de coördinaten van de vindplaats worden namelijk - op basis van een ingevoerde postcode of straatnaam - automatisch opgezocht. Voor De Vlinderstichting kost het verwerken van deze digitaal aangeleverde waarnemingen veel minder tijd en ze blijken ook sneller te worden aangeleverd. Dat Landkaartje aansluit bij de behoeften van de waarnemers is inmiddels bewezen: sinds de introductie van Landkaartje zijn er ruim 500 nieuwe waarnemers bijgekomen.

Inhaalslag

Najaar 2003 is in de Tweede Kamer het amendement 'Van der Ham' aangenomen. Daarin werd gevraagd om goede overzichten van het voorkomen van planten en dieren in Nederland. Bij het bedrijfsleven, binnen het ministerie van LNV en bij soortbeschermende organisaties zoals De Vlinderstichting bestaat de behoefte om te komen tot een actuele, betrouwbare en toegankelijke database voor beschermde planten- en diersoorten. Om een start te maken met het vullen van deze database legt de overheid de eerste prioriteit bij de lijst van zogenaamde inhaalslagsoorten: de soorten van de Europese Habitatrichtlijn en de overige beschermde soorten in Nederland. Op de inhaalslaglijst staan 22 dagvlinders, één nachtvlinder en vijf libellensoorten. In 2004 zijn vele vrijwilligers op pad geweest om kilometerhokken te bezoeken waar een beschermde soort in het verleden was waargenomen, maar waarvan we recentelijk geen meldingen meer binnen hebben gekregen. Met als eerste positieve uitkomst waarnemingen van de verdwenen soorten veldparelmoervlinder en purperstreepparelmoervlinder in Zuid-Limburg. De inhaalslag wordt in 2005 voortgezet.

VSBFonds vlindertuinen

Nadat in 2002/2003 door De Vlinderstichting en het VSBfonds al 91 vlindertuinen waren aangelegd, zijn in 2004 nog eens 9 vlindertuinen gerealiseerd. Er zijn er nu dus 100! Voor de vlinders in ons land bieden de tuinen voedsel en beschutting. Maar daarnaast vervullen zij ook een functie voor de bewoners van de zorginstellingen en voor kinderen. Met de aanleg van de tuinen hebben de bewoners meer variatie in hun leefomgeving gekregen. En er zijn nieuwe of intensievere contacten ontstaan tussen bewoners en kinderen uit de buurt.

De Vlinderstichting zet zich niet alleen in voor dagvlinders en libellen, maar ook voor nachtvlinders, zoals de lindepijlstaart.

Nieuwe database waarnemingen

Goede verwerking van waarnemingen, opslag en gebruik van gegevens in een degelijke database worden steeds belangrijker. De Vlinderstichting heeft daarom het afgelopen jaar geïnvesteerd in het Landelijk Bestand Vlinders. Tot nu toe werden de waarnemingen opgeslagen in een relatief 'plat' PARADOX-bestand waarbij de gegevens niet centraal konden worden beheerd en dat niet altijd up-to-date te raadplegen was voor iedere onderzoeker. Na de conversie zijn de data nu opgeslagen in een volledig relationele database die beter is geïntegreerd met de overige gebruikte software, centraal beheerd wordt en de medewerkers van De Vlinderstichting een decentrale koppeling naar de data biedt. Ook de validatie is op diverse punten verbeterd, waardoor de gegevens nog betrouwbaarder worden.

Toepassing en verspreiding kennis

Op basis van de verzamelde kennis en gegevens verstrekt De Vlinderstichting gevraagd en ongevraagd advies aan beheerders van (natuur)terreinen, zodat het beheer hierop kan worden aangepast.

Ecologisch onderzoek

Door middel van ecologisch onderzoek worden oorzaken gezocht en verbanden gelegd tussen verspreiding, ontwikkeling en randvoorwaarden voor vlinders en libellen.

Beleidsbeïnvloeding

Met name door samenwerking en zich aan te sluiten bij overkoepelende organisaties probeert De Vlinderstichting het natuurbeleid in Nederland te beïnvloeden.

Vergroting draagvlak

De activiteiten ter vergroting van het draagvlak richten zich zowel op gemeenten, instellingen en bedrijven als op het grote publiek. Natuurvriendelijke inrichting en beheer in de gebieden buiten de ecologische hoofdstructuur is daarbij het belangrijkste aandachtspunt.

Nachtvlinders

Naast dagvlinders en libellen houdt De Vlinderstichting zich bezig met de groep van de nachtvlinders, en dan met name de macro-nachtvlinders. Dat gebeurt onder andere in samenwerking met de Werkgroep VlinderFaunistiek van EIS-NL.

Internationaal

De Vlinderstichting werkt steeds meer samen in Europees verband.

Bosrandbeheer voor vlinders en andere ongewervelden

Voor dieren als vlinders, vliegen, kevers en slakken vormen bosranden een prima leefgebied. Nog veel te vaak bestaan bosranden echter uit scherpe overgangen, waar slechts weinig dieren kunnen leven. Het is niet moeilijk om een bosrand om te vormen tot een leefgebied voor veel dieren.

Vanwege de grote winst die te behalen valt in de kilometers bosranden die ons land telt, hebben De Vlinderstichting, EIS Nederland en

Helicon Opleidingen een project uitgevoerd om beheerders hiertoe te stimuleren. In het project zijn zestien workshops georganiseerd. Tijdens deze dag leerden beheerders van bosgebieden wat zij kunnen doen om hun bosranden geschikt te maken voor diverse soorten ongewervelde dieren. De beheerders kregen als naslagwerk het boekje 'Bosrandbeheer voor vlinders en andere ongewervelden' mee naar huis. In het boekje 'vertellen' ruim twintig soorten ongewervelde dieren hoe bosranden moeten worden aangepast om voor hen geschikt te zijn als leefgebied.

Handen uit de mouwen tijdens een terugkomdag van de workshop Bosrandbeheer.

Voorlichting bermen en oevers

De Vlinderstichting heeft vanuit de Regeling Draagvlak Natuur subsidie gekregen om standaardmaterialen voor gemeenten te ontwikkelen die zij kunnen gebruiken bij het geven van voorlichting aan bewoners over ecologisch beheerde bermen en oevers/waterkanten. Gemeenten kunnen zelf voor het reproductiewerk zorgen en indien gewenst teksten en/of foto's aanpassen aan hun eigen situatie of het geheel in de eigen huisstijl vormgeven, want alles is digitaal beschikbaar gesteld. Tijdens regionale workshops heeft De Vlinderstichting haar kennis op het gebied van voorlichting rond dit thema met gemeenten (groendiensten, NME-medewerkers, afdelingen voorlichting) gedeeld en de ontwikkelde materialen gepresenteerd. Daarnaast zijn de voorbeeldmaterialen als 'map' aan gemeenten en andere geïnteresseerden aangeboden. Op deze manier maakt De Vlinderstichting het heel gemakkelijk voor gemeenten om op een aansprekende manier voorlichting te geven over hun ecologisch beheer.

Butterfly Conservation Europe, opgericht in oktober 2004, is een initiatief van De Vlinderstichting, Butterfly Conservation UK en het Vlaamse Instituut voor Natuurbehoud. De nieuwe organisatie gaat zich inzetten voor de bescherming van vlinders in heel Europa. De basis zal worden gevormd door de gegevens die zijn verzameld voor het Red Data Book en Prime Butterfly Areas. Individuen en organisaties zal worden gevraagd die gegevens aan te vullen en te actualiseren. Andere activiteiten zijn monitoring, uitwisseling van kennis en ervaring en educatie met betrekking tot vlinders en beheer van belangrijke gebieden.

Libellen in 2004

Vlinders in 2004

Meetnetten vlinders en libellen

Waarnemingen van libellen, dag- en nachtvlinders die door een kleine 2000 vrijwilligers aan De Vlinderstichting worden doorgegeven, vormen de basis voor veel activiteiten, waaronder de meetnetten Vlinders en Libellen. Deze meetnetten zijn een samenwerkingsproject van De Vlinderstichting en het Centraal Bureau voor de Statistiek en worden gefinancierd door het Expertisecentrum LNV. Het jaarverslag 2004 van deze meetnetten is te vinden op www.vlinderstichting.nl.

De droge en hete zomer van 2003 leverde in dat jaar weliswaar veel **vlinders**, maar deed ook de planten verdorren. Voor veel rupsen was er daardoor weinig te eten. Omdat deze rupsen uiteindelijk de vlinders voor 2004 moeten leveren, had dit zijn weerslag op het aantal vlinders dat jaar. Nog nooit eerder werden er zo weinig vlinders geteld: een daling met gemiddeld 35%. Slechts een enkele soort (waaronder het icarusblauwtje) ging vooruit, maar vele gingen achteruit. Vooral vlinders van heide hadden veel te lijden, zoals heivlinder en kommavlinder. Voor het voortbestaan van de kleine heivlinder moet inmiddels gevreesd worden.

In vergelijking met dagvlinders laten meer soorten **libellen** een vooruitgang zien. Soorten met een alarmerend negatieve trend zijn bijvoorbeeld de gevlekte witsnuitlibel en de speerwaterjuffer. In 2003 werden op veel routes wat lagere aantallen gezien in vergelijking met 2002. Maar vaak lag het aantal soorten wel hoger. Vooral soorten met een zuidelijke verspreiding deden het goed in 2003.

Organisatie

Medewerkers

In 2004 waren er 51 personen in het kantoor in Wageningen werkzaam, waaronder 19 vrijwilligers. Tegen de 2000 vrijwilligers uit het hele land gaven waarnemingen door.

Donateurs

De Vlinderstichting had op 31 december 2004 zo'n 5200 donateurs. Het aantal donateurs van De Vlinderstichting is al enkele jaren stabiel. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan het natuurbeschermingswerk van de stichting.

Financiën

Een deel van onze financiën (2004: € 1,3 miljoen) verkrijgen wij door het doen van betaalde en gesubsidieerde opdrachten. Donaties en giften (2004: € 160.000) worden behalve voor het tijdschrift Vlinders gebruikt voor onze beschermingsdoelstelling. Op onze website www.vlinderstichting.nl staat in het jaarverslag een uitgebreide financiële verantwoording.

De Vlinderstichting

Postbus 506
6700 AM Wageningen
tel. 0317 467346
info@vlinderstichting.nl
www.vlinderstichting.nl
www.vlindernet.nl

Foto's: Kars Veling, Lars Soerink